

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

ELJÁRÁSREND

Az EMMI Egészségügyi Szakmai Kollégium Patológia Tagozat ajánlása a COVID-19 járvány második hullámában végzett patológiai diagnosztikai tevékenységekre

Élő beteg kórszövetteni vizsgálatával kapcsolatos eljárásrend

Élő betegből eltávolított szövet, folyadék, kenet esetében amennyiben azok formalinban vagy alkoholban fixáltak az eljárásrend megegyezik a nem-fertőző betegek szöveteire vonatkozókkal. Natív (fixálatlan) minták esetében ezeket potenciálisan továbbra is COVID-19 fertőzőtként kell kezelni, *(kivételt képeznek azok az esetek ahol COVID-19 negatív teszteredmény ismert)*, ezért a minta indítása/fixálása során védőfelszerelésben kell lennie az indítónak (egyszer használatos védőkesztyű, vízlepergető védőköpeny, ajánlottan FFP2, de minimum sebészi maszk használata).

Halottkezeléssel és kórboncolással kapcsolatos eljárásrend

Halottak szállítása, patológiára érkeztetése

A COVID-19 fertőzésben elhunytat a betegellátás helyszínén dupla exit zsákba szükséges tenni. A külső zsák felületét fertőtleníteni, majd jelöléssel kell ellátni. Ez az osztályos ápoló feladata, mely során az egyszer használatos védőkesztyű és vízlepergető védőköpeny és minimálisan FFP2 maszk használata szükséges.

Hasonló körülményeket kell teremteni minden olyan halott esetében, ahol a COVID-19 fertőzés alapos gyanúja fenn áll (anamnézis vagy klinikai adatok alapján).

Amennyiben a betegből még életében elvégezték a COVID-19 tesztet és az negatív eredményhez vezetett, akkor az ilyen halott esetében a szokványos halottkezelési eljárás az irányadó.

Halottkezelés

A COVID-19 fertőzött halottak mosdatása, öltöztetése során egyszer használatos védőkesztyű és vízlepergető védőköpeny és minimálisan FFP2 maszk használata szükséges. Az ilyen halottat dupla exit zsákba kell elhelyezni. A temetkezési vállalkozónak saját hatáskörben kell szabályoznia a tetem elszállítását. Javasolt a COVID-19 fertőzött halott esetében a hamvasztásos temetés. Véleményünk szerint a koporsós temetés csak zárt formában biztonságos, miután nem ismert a vírus fertőző képessége a halott szöveteiben. A halott

megtekintés során a hozzátartozó és a halott egy légtérben nem tartózkodhat, csak ablakon keresztüli megtekintés engedélyezhető. A halott és a hozzátartozó nem érintkezhet.

Kórboncolás

Az Egészségügyi Szakmai Kollégium (továbbiakban: ESZK) Patológia Tagozata elkészítette az igazolt vagy gyanús koronavírusos elhunytak kórboncolásával kapcsolatos ajánlását. Az ajánlással a kórboncolások, mint minőségbiztosítási vizsgálatok és a patológiai diagnosztika fenntarthatósága biztosítható a veszélyhelyzet ideje alatt is.

1. Kórházakban/klinikákon elhunytak kórboncolása

1/a. A **SARS-CoV-2 negatív elhunytak** kórboncolásának érvényben lévő szabályozása és gyakorlata továbbra is változatlan.

1/b. A **SARS-CoV-2 pozitív elhunytak** esetében az ESZK Patológia Tagozata 2020 márciusában kidolgozott irányelve a SARS-CoV-2 pozitív elhunytak boncolásának mellőzését tartotta szükségesnek. A COVID-19 járvány második hullámában a SARS-CoV-2 pozitív elhunytak kórboncolása elvégezhető, de indokolt esetben az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény 219. § (2) bekezdés d) pontja alapján a fekvőbeteg gyógyintézetben elhunytak esetében a kezelőorvos a patológus szakorvossal egyeztetve, a hozzátartozó kérése nélkül is javaslatot tehet a kórboncolás mellőzésére. Ez alapján javasolt a 75 év feletti elhunytaknál a kezelőorvos a patológus szakorvossal egyeztetett véleménye alapján eltekinteni a kórboncolástól, amennyiben az elhunytánál SARS-CoV-2 pozitívítás és klinikailag típusos COVID pneumonia igazolódott.

Indokolt esetben a fentiek 75 év alatti betegeknél is alkalmazhatóak.

Amennyiben az elhunyt hozzátartozója kéri a kórboncolást, abban az esetben az elhunyt kórboncolása nem mellőzhető.

A kórboncolás mellőzéséről a végleges döntést a kórházigazgató vagy az általa kijelölt személy hozza meg a helyi járványügyi helyzet és az intézményi belső szabályozás figyelembe vételével.

A hatályos rendelet szerint (a halottvizsgálatról és a halottakkal kapcsolatos eljárásról 351/2013 (X. 4.) korm. rendelet, 13. A halottvizsgálati bizonyítványról szóló rész, 40. § (3) bekezdése értelmében „*Természetes halál esetén, ha kórbonctani vizsgálatra nem kerül sor, a halottvizsgálati bizonyítványban az 1. melléklet 19-21., 23-27. és 31-32. pontjában foglalt adatokat a halál okát megállapító orvos tölti ki. A halottvizsgálati bizonyítványban az 1. melléklet 23-27. és 31-32. pontjában foglalt adatokat a helyszíni halottvizsgálattal egyidejűleg kell kitölteni*”, tehát a halottvizsgálati bizonyítványt a halál okát megállapító klinikusnak kell kitöltenie.

2. Területen elhunytak kórboncolása

Az ESZK Patológia Tagozata javasolja, hogy a halottvizsgáló orvos vagy a házi orvos nyilatkozzon a területről beszállított elhunyt esetében a COVID-19 fertőzés gyanújáról és az elrendelt karanténról.

A COVID-19 gyanús területen elhunytak esetében a kórboncolás során javasolt előzetes egyeztetést követően a helyi diagnosztikai központba SARS-CoV-2 meghatározására alkalmas mintát beküldeni. Amennyiben PCR teszttel igazolódik a COVID-19 fertőzés, akkor a patológusnak értesítenie kell a kórház higiénés főorvosát, az elhunyt házi orvosát és a halott vizsgálatot végző orvost.

3. A gyanús vagy igazolt COVID-19 fertőzött halottak kórboncolása során ajánlott védőfelszerelés

3/a. A kórboncolások során betartandó munkavédelmi előírások:

- Védő ruházat (teljes + vízhatlan kötény + védőcipő + sapka, maszk és védőszemüveg v. védősisak).
- Alapvetően dupla kesztyű használata ajánlott és minden azt megengedő folyamathoz vágás és szúrás biztos védőkesztyű.
- Szabad csont és törésvégek manipulációjakor védőkesztyű felett fém lánckesztyű.
- Szükség szerinti kesztyűváltás.
- Sérült védőeszközök azonnali cseréje előzetes fertőtlenítő tisztálkodás után.
- Hámhiánnyal, illetve sérüléssel járó bőrelváltozás esetén boncolás nem végezhető, egyéb halottakkal kapcsolatos műveletekhez gondos izolálás és fokozott védelem.
- Lehetőleg elkülönített eszközök használata és mindenképpen a használt eszközök karbantartása és használat utáni fertőtlenítése.
- Folyamatos fertőtlenítő takarítás és légfertőtlenítés.
- Aeroszol képződés megakadályozása (csontfűrész, vízpermet).
- Szellőztetés és léghelvezés biztosítása.
- Teljes kesztyűváltás esetén fertőtlenítő kézmosás.

COVID-19 gyanús vagy igazoltan pozitív elhunytak esetében a fentiek kiegészítendőek

3/b. Személyi védőfelszerelés

A koronavírus terjedési módjait figyelembe véve a legfontosabb a behatolási kapuk (orr, száj, szem) védelme. A minimális védőfelszerelés: ajánlott az FFP3 maszk, de minimálisan FFP2 maszk, arcvédő pajzs, a kórboncoláshoz egyébként is használt „biosafety level” kesztyű (típusától függően egyszeres vagy dupla), egyszer használatos vízlepergető köpeny vagy overáll, nejlon kötény, nejlon lábzsák.

A fentiekben felsorolt egyéni védőeszközök megfelelnek az Emberi Erőforrások Minisztériuma által kiadott „A 2020. évben azonosított új koronavírus (SARS-CoV-2) okozta fertőzések (COVID-19) megelőzésének és terápiájának kézikönyvében” (aktuális verzió kiadásának dátuma: 2020. június 25.) meghatározott, a gyanús, vagy megerősített COVID-19

fertőzött elhunytakkal végzett bármilyen tevékenység (pl. post-mortem mintavétel, holttest mozgatása) során alkalmazandó egyéni védőeszközöknek.

3/c. Terem, eszközfertőtlenítés

Minden *COVID-19 pozitív és COVID-19 gyanús eset* kórboncolását követően az egyszer használatos védőeszközök veszélyes hulladékként, SEPTOX-zsákba helyezendők.

Minden kórboncolást követően a többször használatos eszközöket, valamint a boncasztal felületeit és minden kontaminált felszín fertőtlenítőszer szóró permittel fertőtleníteni kell.

A bonctermi légtér és a felületek a személyzet távozása és a boncterem lezárását követően ultraibolya fénybesugárzással (Germicid lámpa) történő fertőtlenítése ajánlott. (A helyiségek germicid-lámpás fertőtlenítése csak a dolgozók távozása után történhet. A készülék bekapcsolása után a helyiségben személyek nem tartózkodhatnak. A véletlen balesetek elkerülése érdekében a helyiség minden bejáratára jól láthatóan jelzést kell elhelyezni, hogy a kezelés alatt tilos a bejárás. Szükséges a megfelelő behatási idő alkalmazása, ennél rövidebb idő alatt a kívánt fertőtlenítő hatás nem érhető el. Bár a 253,4 nanométer feletti hullámhosszúságú UV-C sugarakat kibocsátó lámpák nem termelnek nagyobb mennyiségű ózont, valamennyi ózontermelés nem kizárható. Az ózon és annak másodlagos reakciótermékei károsak az egészségre, ezért a lámpák használata után egy rövid, intenzív szellőztetés javasolt.) Ehhez megfelelő számú és teljesítményű, szakszerűen felszerelt lámpa szükséges. Ez csak kiegészítő fertőtlenítő eljárásként javasolható, nem helyettesíti adott zárt helyiségben a különösen kitett, gyakran érintett felületek előírt tisztítását és fertőtlenítését, és a rendszeres szellőztetést, melyekkel folyamatosan csökkenthetjük a fertőzés terjedésének kockázatát. Olyan berendezések alkalmazhatóak, melyek esetében rendelkezésre állnak a készülék hatásosságát bizonyító, független laboratórium által kiállított, magyar vagy angol nyelvű hatásossági bizonyítványok.

Amennyiben megoldható és rendelkezésre áll, akkor a boncterem záró fertőtlenítése (pl.: H₂O₂) ajánlott.

Az eljárásrend visszavonásig érvényes.

Készítette: EMMI Egészségügyi Szakmai Kollégium
Patológia Tagozat

Budapest, 2021. január 20.

Jóváhagyta:

Prof. Dr. Kásler Miklós
miniszter

